

SETLEMENTTIKESKUKSEN TONTIN AK 1129 LUONTOKARTOITUS 2024

RAPORTTI

Vaasan kaupunki, kaavoitus

2.1.2025

SISÄLLYS

JOHDANTO **3**

1. SELVITYSALUE **4**

1.1. SIJAINTI 4

1.2. YLEISKUVAUS 8

1.3. MAAPERÄ 8

1.4. VALUMA-ALUEET 9

2. MAASTOSELVITYS **10**

2.1. LÄHTÖTIEDOT 10

2.2. ARVIO LAJI-INVENTOINTIEN TARPEESTA SELVITYSALUEELLA 10

2.3. MAASTOKARTOITUKSET 2024 12

2.4. EPÄVARMUUSTEKIJÄT 12

3. TULOKSET **13**

3.1. LEPAKOT 13

4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUUN **16**

5. LÄHTEET **17**

Päiväys: 2.1.2025
Raportin laadinta: Laura Lahti, Vaasan kaupunki © 2024
Kuva: Laura Lahti,
Kartat: Vaasan kaupunki, kaavoitus © 2024

JOHDANTO

Setlementtikeskuksen tontti on osa Palosaaren koulun ja päiväkodin asemakaava-aluetta. Koko kaava-alueen suunnittelun tavoitteena on kaavoittaa uusia käyttötarkoituksia kaupungin omistamille tonteille ja näin mahdollistaa joidenkin tonttien myynti. Vaasan Setlementtiyhdistys sijaitsee suojellussa ”Filantropi”-nimisessä rakennuksessa, joka on myös Kapteeninkadun päiväkodin käytössä. Tontin käyttötarkoitusta ja rakennusoikeutta tarkastellaan kaavatyössä uudelleen.

Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, johon kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §).

Lisäksi Euroopan unionin luontodirektiivillä (92/43/ETY) ja lintudirektiivillä (79/409/ETY) on luontoarvojen selvittämiseen ohjaava vaikutus maankäytön suunnittelun yhteydessä. Direktiivien tavoitteita on kirjattu luonnonsuojelulakiin sekä metsä- ja vesilakiin.

Alueen maastokäyntien yhteydessä vuonna 2024 selvitysalue arvioitiin pienialaiseksi asemakaava-alueeksi. Arvion perusteena on selvitysalueen sijainti rakennetun alueen tuntumassa ja suunnittelualueen pieni kokonaispinta-ala.

Pienialaisen yleis- tai asemakaavan suunnittelu voi koskea esimerkiksi asemakaavamuutosta, uutta asemakaavaa rakennetulle alueelle tai asemakaavan laatimista alueelle, jossa on vain vähän luonnontilaisia alueita. Pienialaisen asemakaavan ollessa kyseessä luontoarvojen selvittämiseen riittää yleensä maastokäynti paikan päällä sekä olemassa olevan tiedon tarkistaminen (Huttunen & Pahtamaa 2002).

Selvitysalueelle tehtiin maastokauden 2024 aikana Vaasan kaupungin toimesta lepakkokartoitus. Lisäksi alueelta selvitettiin pesimälinnusto FCG Finnish Consulting Group Oy konsultin toimesta. Pesimälinnustokartoituksen tulokset löytyvät erillisestä raportista. Tämän raportin on laatinut ympäristöinsinööri Laura Lahti Vaasan kaupungilta. Maastotöihin on lisäksi osallistunut luontoasiantuntija Mikaela Honkala.

1. SELVITYSALUE

1.1. Sijainti

Setlementtikeskuksen tontin selvitysalue sijaitsee noin 1,5 kilometrin päässä Vaasan keskustan torilta pohjoiseen. Alueen pinta-ala on noin 0,3 hehtaaria ja se sijaitsee Huvilakadun ja Kapteeninkadun kulmauksessa. Selvitysalueen sijainti ja rajaus on esitetty kartoilla 1–4.

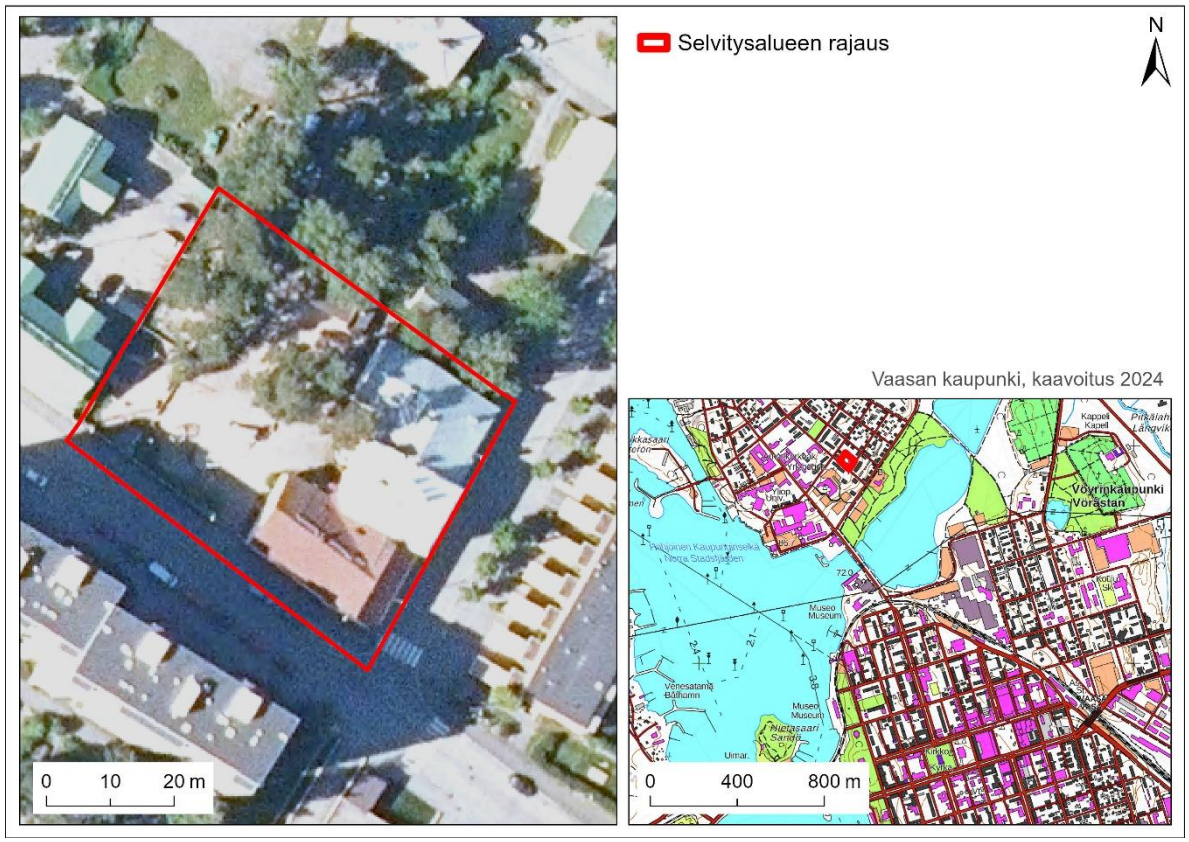

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Kartta 2. Selvitysalue ilmakuvassa esitettynä.

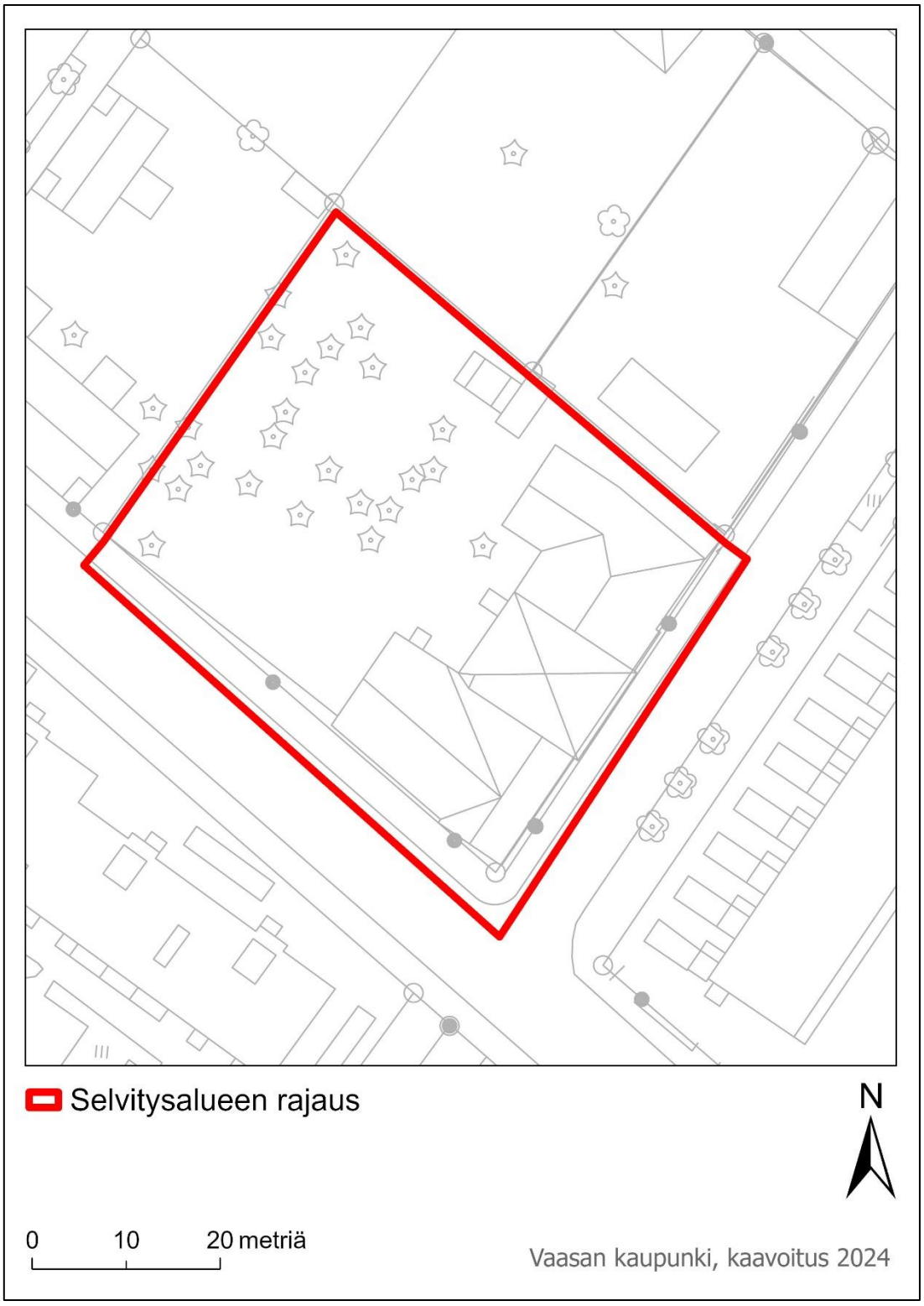

Kartta 3. Selvitysalue pohjakartalla esitettynä.

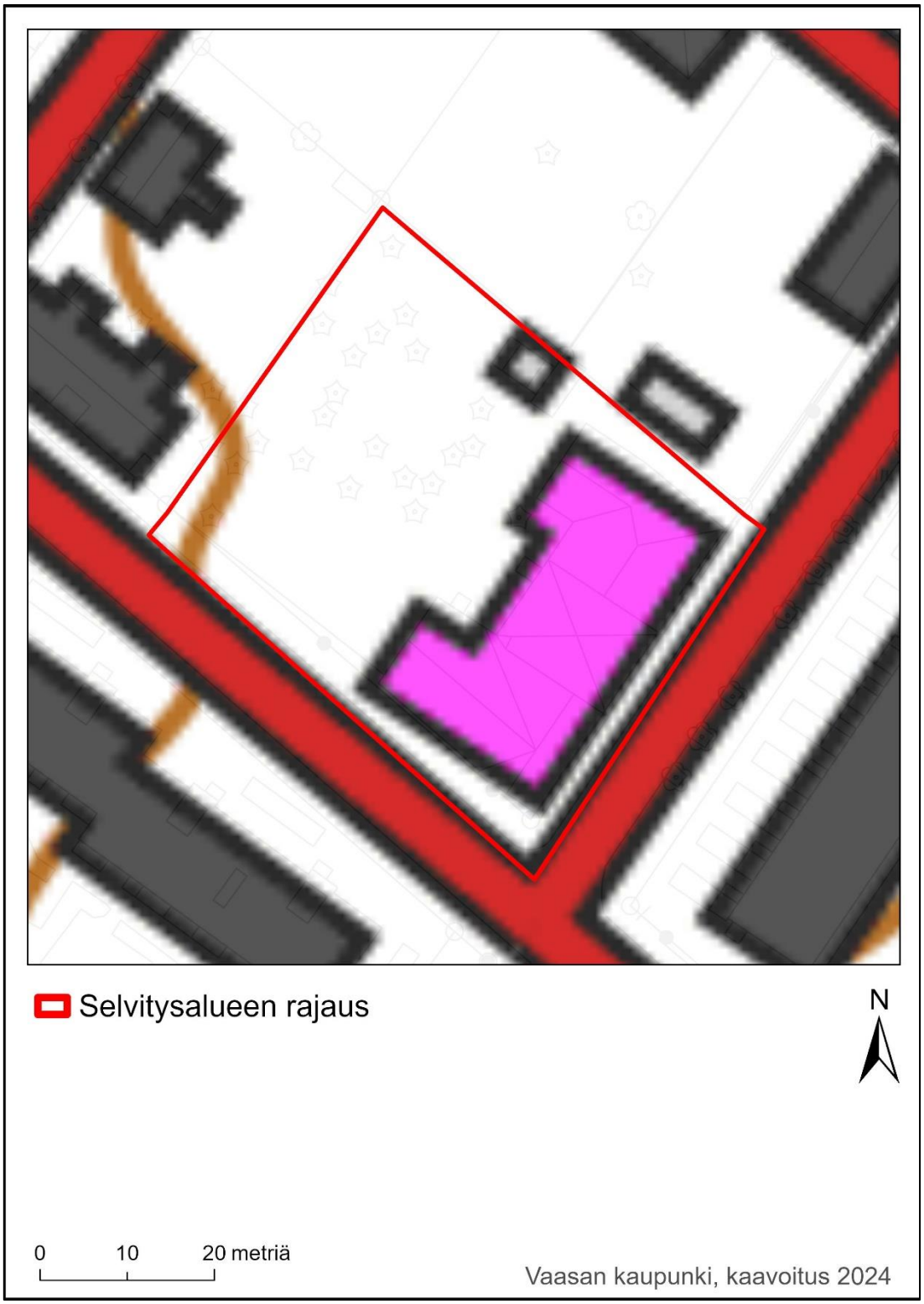

Kartta 4. Selvitysalue peruskartalla esitettynä.

1.2. Yleiskuvaus

Selvitysalue sijaitsee tiiviisti rakennetulla Palosaaren keskustan läheisyydessä, joilla ei ole varsinaisia luonnonalueita. Setlementtikeskuksen tontti on päiväkotityyppisessä käytössä. Kiinteistöllä on muutama varttunut havupuu ja muuta pienialaista kasvustoa.

1.3. Maaperä

Vaasan kallioperä on pääasiassa Vaasan graniitiksi kutsuttua harmaata porfyyrigraniittia, jolle ovat tyypillistä muodoltaan vaihtelevat, muutaman sentin mittaiset vaalean harmaat maasälpähajarakeet (Rautio & Ilvessalo 1998).

Selvitysalue sijoittuu Vaasan suurmaisemassa pinta-alaltaan laajan Klemetsön-Bölen selänteen eteläosaan (Vaasan viheraluejärjestelmä 2030). Suunnittelualueen pintamaalaji on moreenia. Selvitysalueen maaperäolosuhteet on kuvattu kartalla 5.

Kartta 5. Selvitysalueen maaperäkartta.

1.4. Valuma-alueet

Selvitysalue sijaitsee noin 12 metriä meren pinnan yläpuolella. Kiinteistön piha-alue pidättää hiukan hulevesiä maaperässä, mutta pääosa kiinteistön hulevesistä ohjautuu kaupungin hulevesiviemäriverkkoon. Laserkeilausaineisto alueen korkeuseroista on esitetty kartalla 6.

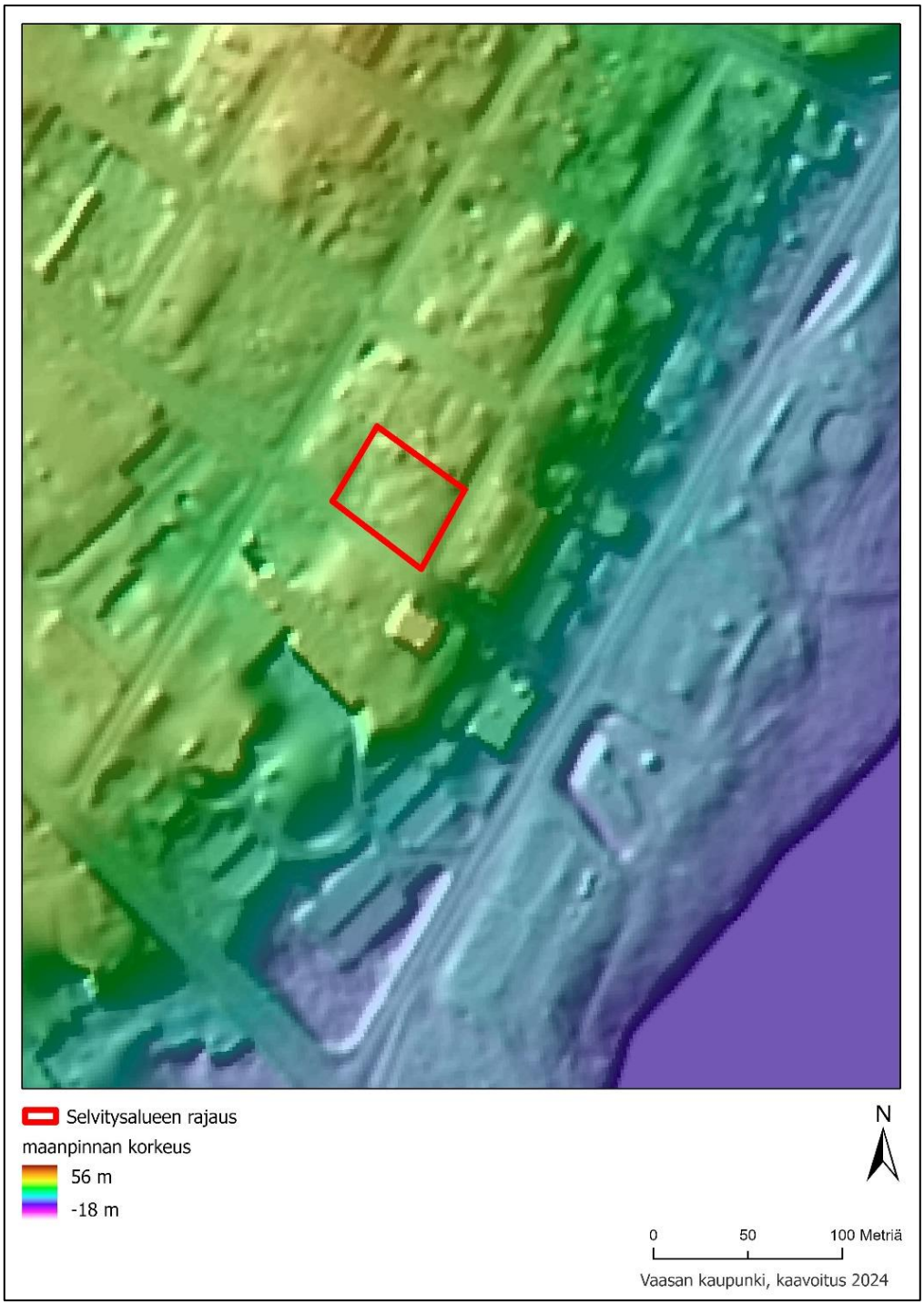

Kartta 6. Laserkeilausaineisto alueen korkeuseroista.

2. MAASTOSELVITYS

2.1. Lähtötiedot

Selvitysalue on sisältynyt vuonna 2011 Vaasan kaupungin tekemään Palosaaren lepakkoselvitykseen. Selvityksessä alueelta ei havaittu lepakoille tärkeitä ruokailualueita tai siirtymäreittejä. Alueelta ei ole muita aiemmin tehtyjä selvityksiä. Maastoselvityksen esitietoina käytettiin seuraavia lähteitä:

- Suomen Lajitietokeskuksen viranomaisportaalin havainnot
- Vaasan kaupungin luontotietokannan havainnot vuosilta 2008–2023
- Vaasan kaupungin metsäsuunnitelman kuviotiedot 2020–2030

Ympäristöhallinnon ylläpitämän tietokannan mukaan selvitysalueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse merkittäviä uhanalaisten tai erityisesti suojeltavien lajien esiintymisalueita (Suomen lajitietokeskus 2024). Lisäksi selvitysalueen läheisyydessä ei ole valtakunnallisia luonnonsuojelualueita tai paikallisia luonnonsuojelu-, metsä- tai vesilain mukaisia kohteita (Suomen ympäristökeskus 2024). Vaasan kaupungin oman tietokannan perusteella alueen välittömässä läheisyydessä ei ole tunnettuja suojeltujen lajien elinpiirejä.

2.2. Arvio laji-inventointien tarpeesta selvitysalueella

Liito-orava

Selvitysalueella ei ole metsää, missä voisi sijaita liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Liito-oravat eivät käytä selvitysaluetta liikkumiseen, sillä alueella ei sijaitse puustoisia yhteyksiä, joita liito-oravat voisivat käyttää kulkuyhteyksinä eri elinpiirien välillä. Edellä mainittujen asioiden vuoksi, liito-oravakartoitusta ei katsottu aiheelliseksi tehdä.

Pesimälinnusto

Vaasassa vuosina 2004–2023 linnustoselvityksistä kerätyn tiedon perusteella arvioitiin, että alueen pinta-ala ja habitaatti huomioiden pesimälinnuston lajimäärä jää tällaisilla alueilla vähälajiseksi. Pesimälinnustokartoitus päätettiin tehdä selvitysalueelle maastokaudella 2024 ja sen toteutti FCG Finnish Consulting Group Oy.

Lepakot

Lepakkokartoituksen tarpeen ja mitoituksen arviointi tehtiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksen mukaisesti, jolloin huomioitiin tiedon käyttötarkoitusta, halutun tiedon tarkkuutta ja alueen otollisuutta lepakoille (*taulukko 1.*).

Vaasan kaupunki on teettänyt lepakkokartoituksia vuodesta 2008 alkaen. Lepakkokartoitusten ohjeistuksen mukaan laajat pelto- ja hakkuualueet sekä taimikot voidaan jättää inventointien ulkopuolelle, koska näitä alueita lepakot karttavat (Hagner–Wahlsten 2007).

Aiemman tiedon perusteella lepakoiden esiintymisen todennäköisyys arvioitiin suunnittelualueella pieneksi ja asemakaavan haitallisten vaikutusten olevan pieniä tai epätodennäköisiä lepakoiden kannalta. Lepakkokartoitus päätettiin tehdä selvitysalueelle maastokaudella 2024.

Taulukko 1. Lepakkokartoituksen tarpeen ja tarkkuuden arviointi (SLTY ry.)

Vaikutus lepakoihin	**Lepakoiden esiintymisen todennäköisyys**			
	Korkea	**Kohtalainen**	**Pieni**	**Epätodennäköinen**
Suuri vaikutus	tarkka selvitys	tarkka selvitys	esiselvitys, jossa arvioidaan tarve	seurataan tilannetta
Kohtalainen vaikutus	tarkka selvitys	tarkka selvitys	esiselvitys, jossa arvioidaan tarve	seurataan tilannetta
Pieni vaikutus	tarkka selvitys	esiselvitys, jossa arvioidaan tarve	taustatiedot, arvioidaan tarve, seurataan	harkitaan seuraamista
Ei odotettua vaikutusta	taustatiedot, arvioidaan tarve, seurataan	ei vaatimuksia, voidaan seurata	ei vaatimuksia, voidaan seurata	ei vaatimuksia

Viitasammakko

Selvitysalueella ei sijaitse viitasammakoille soveltuvia kutualueita, kuten lampia tai ojia. Tämän vuoksi erillistä iltayöstä tehtävää viitasammakkokartoitusta ei tehty.

2.3. Maastokartoitukset 2024

Selvitysalueelle tehtiin yhteensä 5 maastokäyntiä 19.4.–29.8.2024. Maastokäynneillä todettiin, että selvitysalue sijaitsee kauttaaltaan rakennetussa ympäristössä. Maastossa kaikilla alueet kuljettiin jalkaisin läpi ja havainnot kirjattiin muistiin. Maastokäynnit tehtiin sateettomina ja tuulettomina päivinä, jolloin näkyvyys ja kuuluvuus olivat hyviä. Heinä-elokuun käynnit tehtiin iltayöstä lepakkokartoitukseen sopivassa sateettomassa säässä.

Maastotyöt ajoitettiin siten, että ajankohta oli paras mahdollinen eri lajiryhmien esiintymisen selvittämiseen (Huttunen & Pahtamaa 2002). Liito-oravakartoituksen tarpeen arviointi 19.4.2024 ja lepakkokartoitus neljällä käyntikerralla 30.7.–29.8.2024. Maastoinventoinneissa sovellettiin ohjeistuksia, joita on annettu eri eliöryhmien kartoituksiin (Söderman 2003). Lajiryhmien inventoinnissa käytetyt menetelmät on kuvattu tarkemmin tämän raportin osiossa tulokset.

2.4. Epävarmuustekijät

Luontoselvityksiin ja niihin sisältyviin erillisten lajien inventointeihin sisältyvät epävarmuustekijät liittyvät pääosin luonnossa esiintyvään vuotuiseen vaihteluun sekä maastoinventointien rajalliseen kestoon. Inventointitulokset ilmentävät aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi jossain määrin vaihdella vuosittain. Kokonaisuutena tehdyt maasto- ja lajiselvitykset sekä niihin käytetty työmäärä arvioitiin maankäytön suunnittelun kannalta riittäviksi.

3. TULOKSET

3.1. Lepakot

Lepakot ovat olleet rauhoitettuja Suomessa jo vuodesta 1923 lähtien. Nykyinen suojelu perustuu Euroopan unionin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteeseen IV (a). Suomessa EU:n luontodirektiiviä toteuttaa luonnonsuojelulain 49 §, jonka nojalla luontodirektiivin liitteessä IV (a) määriteltyjen eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Suomessa kaikki vakituisesti tavattavat lepakkolajit kuuluvat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin. Lisäksi lepakot ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain 38 § nojalla, minkä vuoksi niiden tahallinen pyydystäminen, tappaminen tai häiritseminen on kielletty.

Selvitysalueiden lepakkokartoitus tehtiin reittikartoitusmenetelmällä. Tätä menetelmää käytettäessä selvitysalue inventoidaan vähintään kolme kertaa maastokauden aikana etukäteen suunnitellun reitin mukaan. Reitin tulee kattaa mahdollisimman tarkasti lepakoiden käyttämät alueet kuten metsät, puistot ja rakennetut alueet. Lisäksi reitin tulee kulkea alueen eri biotooppien halki lukuun ottamatta laajoja pelto- ja hakkuualueita sekä taimikoita. Reitti suunnitellaan kulkemaan esimerkiksi polkuja pitkin, jolloin kartoituksen toistettavuus on helpompaa jatkossa. Lepakkokartoitusreitti on havainnollistettu kartalla 7. (Hagner–Wahlsten 2007.)

Lepakkokartoituksen maastotyöt tehtiin neljänä iltana 30.7., 1.8., 14.8. ja 29.8.2024. Kartoitusiltoina sääolot olivat ohjeistuksen mukaiset. Kartoitusohjeistuksen mukaan inventointi tulee tehdä vähintään +5 celsiusasteen lämpötilassa, jotta lepakoiden ravintoeläimet eli lentävät hyönteiset olisivat ilmassa. Sateisessa, tuulisessa ja viileässä säässä lepakot eivät ole aktiivisia. (Hagner-Wahlsten 2007, Sierla ym. 2004.) Elokuun käynnillä 14.8 havaittiin yksi saalistava pohjanlepakko, sekä 29.8 yksi ohilentävä lajilleen määrittämätön lepakko. Havaintomäärä on tavanomainen Vaasassa, missä yksittäiset rakennetuilla alueilla saalistavat pohjanlepakot ovat kohtalaisen yleisiä. Lepakkohavaintopaikat on esitetty kartalla 8.

Kartta 7. Lepakkokartoitusreitti.

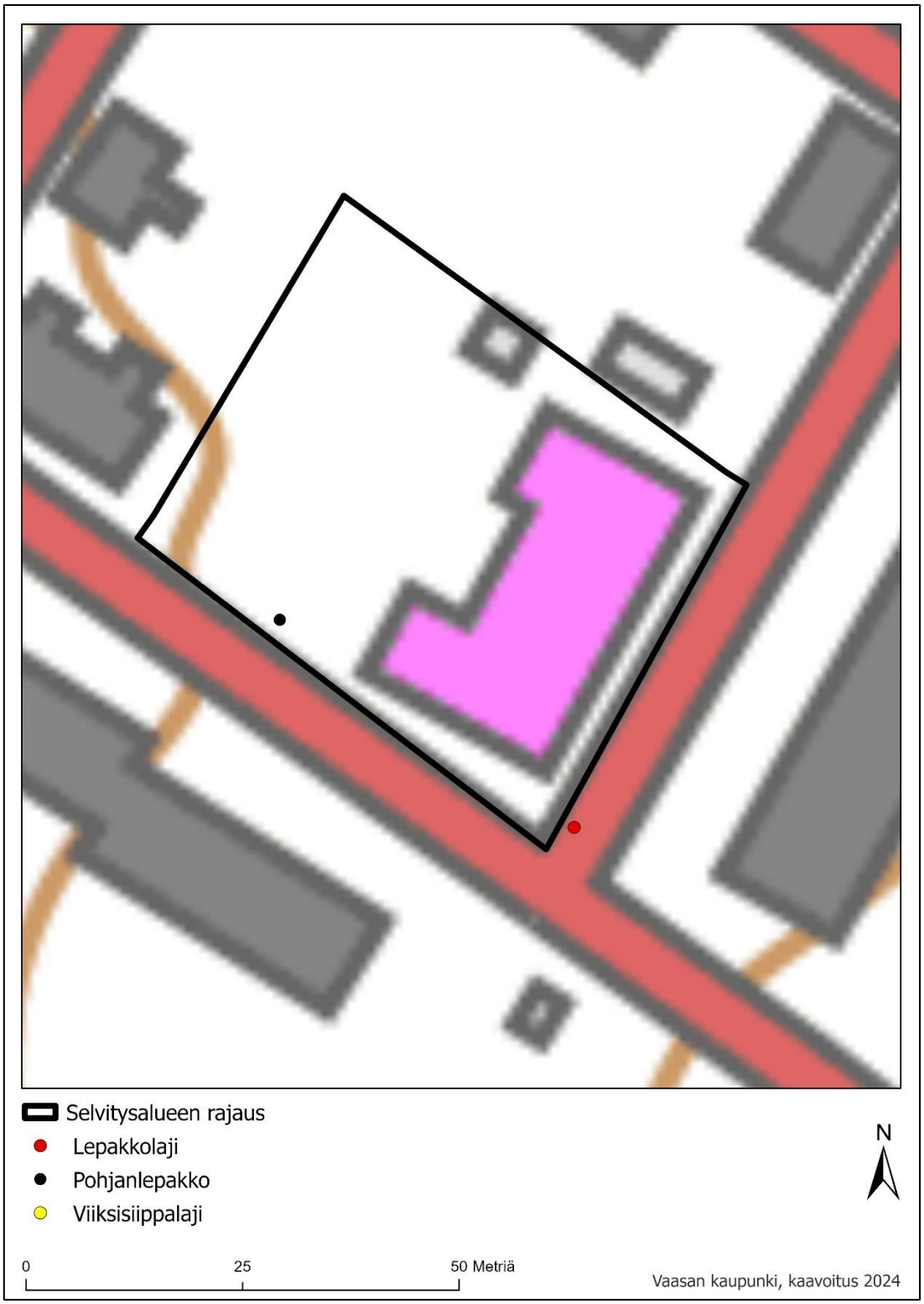

Kartta 8. Lepakkohavainto paikat.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA SUOSITUKSET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELUUN

Selvitysalueelle tehtiin luontokartoitus maastokauden 2024 aikana. Luontokartoituksen taustalla on maankäyttö- ja rakennuslaki, jonka 9 § velvoittaa tekemään riittävät selvitykset ennen maankäytön suunnittelua. Maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi EU:n luontodirektiivi (92/43/ETY), lintudirektiivi (79/409/ETY) sekä luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilaki ohjaavat luontoselvityksen laadintaa.

Maastokartoituksen perusteella voidaan esittää seuraavat huomiot alueen luonnonoloista:

- Alueen luontokartoituksessa ei löydetty luonnonsuojelu-, metsä- tai vesilailla suojeltuja luontotyyppejä tai muita erityisen tärkeitä elinympäristöjä.
- Selvitysalueelta ei löytynyt liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Maankäytön muutoksilla ei arvioida olevan haitallista vaikutusta liito-oravan kulkureiteille.
- Lepakkokartoituksissa havaittiin yksi pohjanlepakko sekä yksi lajilleen määrittelemätön lepakko. Kartoituksen tulosten perusteella arvioidaan, että alueella ei ole lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja eikä lepakoille tärkeitä yli kymmenen yksilön ruokailualueita.
- Purettavien rakennusten sisätilat tulee tarkistaa lepakoiden päiväpiilojen varalta.
- Maastoinventointien perusteella arvioitiin, että selvitysalueella ei esiinny muita Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV (a) nisäkäs- ja matelijalajeja eikä sammakkoeläimiä (viitasammakko).

Luontokartoitus laadittiin asemakaavoituksen pohjatiedoksi vuonna 2024. Luontokartoituksen tietoja voidaan jatkossa hyödyntää asemakaavan suunnittelussa sekä mahdollisessa ympäristövaikutusten arvioinnissa.

5. LÄHTEET

Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002. Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste. Oulu 2004.

Hagner–Wahlsten, N. 2007. Lepakot ja maankäytön suunnittelu. Koulutustilaisuus Vaasassa 8.5.2007.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus–Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742. Ympäristöministeriö. Helsinki 2004.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.

Valkama, Jari, Vepsäläinen, Ville & Lehikoinen, Aleksi 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi> (viitattu [8.3.2021]) ISBN 978-952-10-6918-5.

Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998. Muuttuva pesimälinnusto. Otava, Helsinki. 567 s.